

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığından:

Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği

Amaç

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, tarımsal kaynaklı nitratın suda neden olduğu kirlenmenin tespit edilmesi, azaltılması ve önlenmesidir.

Kapsam

Madde 2 — Bu Yönetmelik, yer altı, yer üstü suları ve topraklarda kirliliğe neden olan azot ve azot bileşiklerinin belirlenmesi, kontrolü ve kirliliğin önlenmesi ile ilgili teknik ve idari esasları kapsar.

Dayanak

Madde 3 — Bu Yönetmelik, 441 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin (b) bendi ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun 20 nci maddesi uyarınca ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 8 inci maddesi ve 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2 nci ve 9 uncu maddeleri gereğince hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;

Yeraltı suyu: Yeraltında doygunluk kuşağında bulunan ve toprak ya da toprak altıyla doğrudan temas halinde olan bütün suları,

Yüzey suyu: Yer yüzeyinde bulunan denizler, akarsular ile göl, gölet, baraj, lagün gibi doğal ve yapay su alanlarını,

Tatlı su: Doğal olarak ortaya çıkan, tuz konsantrasyonu düşük, genellikle içme suyu üretmek amacıyla kullanılmaya ve arıtılmaya uygun kabul edilen suları,

Azot bileşiği: Gaz fazındaki moleküler azotun dışında, azot içeren herhangi bir maddeyi,

Çiftlik hayvanları: Tarımsal amaçla kullanmak veya gelir elde etmek için bulundurulmuş bütün hayvanları,

Gübre: Bitkisel üretimde verimi ve kaliteyi artırmak amacıyla tarımsal alana uygulanan azot ya da azot bileşiklerini içeren organik ya da inorganik maddeyi,

Çiftlik hayvanı gübresi: Çiftlik hayvanlarından kaynaklanan atık ürünler ile çöpün bir karışımı ya da çiftlik hayvanlarından kaynaklanan atık ürünleri,

Toprak: Kayaların ve organik artıkların parçalanarak ayrışması sonucu oluşan, yeryüzünü ince bir tabaka halinde kaplayan kolayca yok edilebilen yeniden üretilmeyen canlı, doğal kaynağı,

Araziye uygulama: Gübrelerin arazinin yüzeyine uygulanması, içine enjekte edilmesi, arazi yüzeyinin altına verilmesi veya arazinin yüzey katmanlarıyla karıştırılması,

Ötrofikasyon: Suyun içindeki azot bileşiklerinin, suyun kalitesine ve su içindeki mevcut organizmaların dengesine zarar verebilecek düzeyde yosun büyümesinin hızlanmasına veya daha yüksek bitki formlarının oluşmasına neden olacak şekilde artmasını,

Kirlenme: Tarımsal kaynaklı azot bileşiklerinin canlı kaynaklara, su ürünlerine, su ekosistemlerine ve suyun diğer meşru kullanımına zarar verecek şekilde, doğrudan veya dolaylı olarak suya boşaltımını veya karışmasını,

Hassas bölge: Ötrofik olduğu belirlenen veya gerekli önlemler alınmazsa yakın gelecekte ötrofik hale gelebilecek doğal tatlı su göllerine, diğer tatlı su kaynaklarına, haliçler ve kıyı sularına etki eden bölgeleri,

İyi tarım uygulamaları: Ekolojik dengeyi bozmayan tarımsal üretim teknikleri ve metotları,

Örnek alma istasyonu: Koordinatları belli alıcı ortamlarda numune alma noktalarını, ifade eder.

Kirliliğin Tespiti

Madde 5 — Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca suyun ve toprağın fiziksel ve çevresel özellikleri ile azot bileşiklerinin suda ve topraktaki miktarları dikkate alarak;

a) 50 mg/l den fazla nitrat içeren ve bu Yönetmeliğin 8 inci maddesine göre önlem alınmadığı takdirde içerebilecek olan, içme suyu amacıyla kullanılan ya da kullanılabilir kalitede olan tüm yüzey suları ve yer altı suları,

b) Doğal tatlı su gölleri, diğer tatlı su kaynakları, haliçler, kıyı suları ve deniz sularının ötrofik olup olmadığını ya da bu Yönetmeliğin 8 inci maddesine göre önlem alınmazsa yakın gelecekte ötrofik hale gelmeyeceği,

tespit edilir.

Hassas Bölgelerin Belirlenmesi

Madde 6 — Hassas bölgeler aşağıdaki şekilde belirlenir;

a) Bu Yönetmeliğin yayımlandığı tarihten itibaren iki yıllık dönem içinde ve müteakip dönemlerde süzülerek ve taşınarak bu Yönetmeliğin 5 inci maddesine göre belirlenen sularda kirlenmeye neden olan bütün alanlar hassas bölgeler olarak belirlenir.

b) Hassas bölgeler en az her dört yılda bir olmak üzere, önceki belirleme esnasında öngörülmeyen değişiklikler ve faktörler de dikkate alınarak yeniden gözden geçirilir, eğer gerekirse revize edilir ya da ilave önlemler alınır.

İyi Tarım Uygulama Esasları

Madde 7 — Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren iki yıllık dönem içinde, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı koordinasyonunda ilgili kuruluşlar tarafından bütün sularda kirlenmeye karşı genel bir korunma düzeyi sağlamak amacıyla iyi tarım uygulama esasları oluşturulur. İyi tarım uygulama esasları:

a) Gübrenin toprağa uygulanmasının uygun olmadığı dönemlerin belirlenmesini,

b) Eğimin çok fazla olduğu alanlarda gübre uygulanma sistemlerini,

c) Suyla doymuş, taşkın suları altında bulunan alanlar ile donmuş ve yüzeyi karla kaplı alanlarda gübre uygulanmış sistemlerini,

d) Su yatak ve kaynaklarına yakın alanlarda gübreleme koşullarını,

e) Hayvan gübreleri için depolama tanklarının kapasitelerinin belirlenerek inşasını, böylece de silaj gibi bitki materyallerinden ve depolanmış hayvan gübrelerinden sızan sıvıyı içeren yüzey sularından, yüzey akışı ve yer altına sızma şeklinde meydana gelebilecek su kirliliğini önlemeyi,

f) Kimyasal ve hayvan gübrelerinin doğru uygulama miktarlarının belirlenerek, toprağa yeknesak dağılımının sağlanmasını, böylece de topraktan yıkanarak suya karışacak miktarlarının kabul edilebilir düzeylerde kalmasını sağlayacak uygulama yöntemlerinin belirlenmesini,

g) Bitki rotasyon sistemleri ile çok yıllık ve tek yıllık bitkilere ayrılan alanların oranlarını dikkate alacak şekilde planlanacak Arazi Kullanım Yönetiminin belirlenmesini,

h) Yağışlı dönemlerde, nitrata bünyesine alarak, topraktan yıkanıp su kirliliğine neden olmasını engelleyecek şekilde toprak yüzeyinde asgari bitki örtüsünün sağlanmasını,

1) Gübreleme planlarının çiftlik düzeyinde yapılmasını ve kayıtlarının düzenli tutulmasını,

i) Sulama sistemlerin bulunduğu bölgelerde, yüzey akışlarından ve suyun bitki kök sisteminin altına inmesinden meydana gelen su kirliliğinin önlenmesini, kapsar.

Çiftçiler için eğitim ve bilgilendirme sağlayacak, iyi tarım uygulama kurallarının uygulanmasının teşvik edilmesi için gerekli olan yerlerde bu amaçla birer program oluşturulur.

Eylem Programları Hazırlama Esasları

Madde 8 — a) Bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin (a) bendine göre yapılan ilk belirlemeden ve aynı maddenin (b) bendine göre yapılacak her bir ilave belirlemeden sonra bir yıl içinde, bu Yönetmeliğin 1 inci maddesinde belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi amacıyla, belirlenmiş farklı hassas bölgelere ilişkin olarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından farklı eylem programları oluşturulur.

b) Eylem programlarının hazırlanmasında temel olarak tarımsal ve diğer kaynaklardan gelen azot yükleri ile ilgili mevcut bilimsel ve teknik veriler ile, ilgili bölgelerdeki çevresel şartlar dikkate alınır.

c) Eylem programları çerçevesinde, başlangıçta ya da eylem programlarının uygulanmasında kazanılan deneyimin ışığında, bu maddede yer alan önlemlerin bu Yönetmeliğin 1 inci maddesinde belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi için yeterli olmayacağına ortaya çıkması halinde, gerekli görülen ilave önlemler alınır.

d) Eylem programları, ilave önlemler de dahil olmak üzere, en az dört yılda bir gözden geçirilir ve gerekli ise revize edilir.

Eylem Programları

Madde 9 — Eylem programları aşağıda belirtilen önlemlerden oluşur ve hazırlanmalarından itibaren dört yıl içinde uygulanır.

a) Gübreler ve toprağa uygulanma dönemleri belirlenir.

b) Çiftlik hayvanı gübresi depolama yapılarının kapasiteleri belirlenir.

c) Belirlenen bu kapasite hassas bölgede toprağa uygulamanın yasaklandığı en uzun dönem süresince depolama için gerekli olan miktarlardan fazla olmalıdır. Depolama kapasitesini aşan miktarlardaki hayvan gübresinin çevreye zarar vermeyecek usuller ile elden çıkarılacağına yetkili kuruluşlara kanıtlanabilmesi istisnai durum oluşturur.

d) Toprağa uygulanacak gübre miktarı; iyi tarım uygulamaları tanımına uygun şekilde ve ilgili hassas bölgenin toprak şartları, toprağın tipi ve eğimi, iklim şartları, yağış miktarı, sulama, arazi kullanımı, mevcut tarımsal uygulamalar, bitki rotasyon sistemleri ile bitkilerin öngörülebilir azot gereksinimleri ve bitkilere topraktan ve gübrelemeden gelen azot arasındaki dengeyi gözeterek şekilde sınırlandırılır.

e) Bitkilere topraktan geçen azot miktarları;

1) Bitkilerin önemli miktarlarda azot kullanmaya başladığı dönemde toprakta mevcut olan azot miktarı,

2) Topraktaki organik azot rezervlerinin mineralizasyon yoluyla azot sağlama düzeyi,

3) Gübrelerden gelen azot bileşikleri,

göz önünde bulundurularak belirlenir.

Hassas bölgeler için uygulanacak olan çiftlik gübresi miktarı yöre, toprak ve iklim özellikleri ile uygulanacak tarım rejimi dikkate alınarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından belirlenir.

Hektar başına bulunan azot miktarları, hayvan sayılarına göre de hesaplanabilir.

İzleme Programları

Madde 10 — Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, uygulanan Madde 9'a göre oluşturulan Eylem Programlarının etkinliğini değerlendirecek izleme programlarını Çevre ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın görüşünü alarak oluşturur. Tarımsal kaynaklı nitratın sulara yarattığı kirlenmenin boyutunu belirleyebilmek için seçilmiş ölçüm noktalarında yer üstü ve yer altı sularındaki nitrat miktarı Tarım ve Köyişleri Bakanlığı koordinasyonunda Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca izlenir.

a) Hassas bölgeleri belirlemek veya belirlemeleri revize etmek için oluşturulacak izleme programları aşağıdaki kriterlere göre düzenlenir.

Bu Yönetmeliğin yayımlanmasından itibaren iki yıl içinde, tatlı suların nitrat konsantrasyonu bir yıllık dönem üzerinden;

1) İçme suyu amacıyla kullanılan yer üstü suyu örnek alma istasyonlarında en azından aylık olarak, sel dönemlerinde ise daha sık örnekleme yapılmalıdır.

2) İçme suyu amacıyla kullanılan yer altı su yataklarını temsil eden örnek alma istasyonlarında yılda 6 kez örnekleme yapılmalıdır.

3) İçme suyu amacı dışında kullanılan yer altı ve yer üstü su yataklarını temsil eden örnek alma istasyonlarında düzenli aralıklarla örnekleme yapılmalıdır.

b) Nitrat konsantrasyonu 25 mg/lit'nin altında bulunan ve nitrat içeriğini artırması olası herhangi bir yeni faktörün görünmemesi durumunda her sekiz yılda bir izleme programı tekrarlanır. Bunun dışında kalan durumlarda izleme programı her dört yılda bir tekrarlanır.

c) Tatlı suların, haliç ve kıyı sularının ötrofikasyon düzeyi her dört yılda bir gözden geçirilir.

Referans Ölçüm Metodları

Madde 11 — İzleme Programlarında kullanılan referans ölçüm metodları şunlardır;

a) Kimyasal gübreler için 25/4/2002 tarihli 24736 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği"nin ekinde yer alan analiz metodlarına göre belirlenir.

b) Tatlı sular, kıyı suları ve deniz suları için 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ve Su Ürünleri Yönetmelik hükümleri ile 4/9/1988 tarihli ve 19919 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği hükümlerinin gereği uygulanır.

c) Çiftlik hayvanı gübreleri için, 22/4/2003 tarihli ve 25087 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Tarımda Kullanılan Organik, Organomineral, Toprak Düzenleyicileri ve Mikrobiyal Gübrelerin Üretimi, İthalatı, İhracatı, Piyasaya Arzı ve Denetimine Dair Yönetmelik" hükümlerinin gereği uygulanır.

Yürürlük

Madde 12 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 13 — Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı ile Çevre ve Orman Bakanı birlikte yürütür.